

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 649/2021 rd

Svar på skriftligt spørgsmål om straffprocesser i samband med könsstympning av flickor

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spørgsmål SS 649/2021 rd undertecknat av riksdagsledamot Atte Kaleva /saml m.fl.:

Vilka åtgärder ämnar ministern och hennes förvaltningsområde vidta för att garantera alla flickor det rättsskydd som de har rätt till och

hur kommer de som gjort sig skyldiga till olagliga könsstympningar i framtiden att ställas till svars för sina brott på ett heltäckande sätt?

Som svar på detta spørgsmål anför jag följande:

Könsstympning av flickor och kvinnor (FGM) är en tradition där kvinnliga könsorgan skadas utan medicinska skäl. I Finland finns uppskattningsvis 10 000 flickor och kvinnor som genomgått stympning och cirka 650–3 080 flickor löper risk för stympning. Stympning kränker de mänskliga rättigheterna och kan med stöd av Finlands tills vidare gällande strafflag betraktas som grov miss-handel. Traditionen försvagar kvinnors jämställdhet och självbestämmanderätt samt orsakar hälsomässiga och sociala skador. Yrkesutbildade personer som arbetar med fenomenet har fått i uppgift att använda termen ”omskärelse” när man diskuterar med klienten.

I Finland finns ingen separat lagstiftning om könsstympning, utan stympning är straffbar miss-handel och i synnerhet med stöd av bestämmelserna om dess grova gärningsform. Kvinnlig könsstympning har väckt offentlig debatt även i Finland. År 2019 överlämnades ett medborgarinitiativ till riksdagen för att förbjuda könsstympning av flickor. Riksdagens lagutskott har behandlat medborgarinitiativet och gett ett betänkande om det. Enligt utskottets beslutsförslag har riksdagen på basis av medborgarinitiativet förutsatt att statsrådet så snabbt som möjligt vidtar åtgärder för att göra könsstympning av flickor och kvinnor straffbart i strafflagen på ett tydligare sätt än i nuläget och ger nödvändiga lagförslag till riksdagen för behandling under innevarande valperiod. En arbetsgrupp under justitieministeriets ledning kommer att överlämna lagförslaget till riksdagen för behandling enligt tidtabellen ovan.

Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet förpliktar Finland att utarbeta anvisningar och garantera ett fungerande system för att

förhindra stympning. Social- och hälsovårdsministeriet har i början av 2021 publicerat ett handlingsprogram mot könsstympning av flickor och kvinnor (FGM), som är en fortsättning på åtgärdsprogrammet för förebyggande av omskärelse av flickor och kvinnor 2012–2016. Det huvudsakliga syftet med handlingsprogrammet är att öka yrkespersonalens kunskap och upprätthålla kompetensen samt att förmedla information till riskgrupper. Dessutom innehåller handlingsprogrammet nyttig information för beslutsfattare, utbildnings- och forskningsorganisationer samt organisationer.

Handlingsprogrammet mot könsstympning av flickor och kvinnor genomförs inom olika förvaltningsområden i Finland samt inom det multiprofessionella arbetet. Handlingsprogrammet och de många olika åtgärder som skrivits in i det är en del av kommunernas förebyggande service, hälso- och socialservicesystemet, sektorn för småbarnspedagogik och undervisning, utbildningssektorn, polisväsendet och mottagningssystemet. Institutet för hälsa och välfärd organiserar den regelbundna uppföljningen av genomförandet av programmet och år 2023 kommer institutet och social- och hälsovårdsministeriet att upprätta en mellanrapport om hur genomförandet av handlingsprogrammet framskrider.

Vanligtvis får polisen en anmälan om misshandels- och sexualbrott mot barn och unga i samband med en begäran om utredning som gjorts av en barnskyddsmyndighet eller som anmälts av barnets vårdnadshavare eller en utomstående person. Brottet framkommer i allmänhet först när barnet berättar för någon vuxen vad som hänt honom eller henne. De vuxna antingen har rätt eller är ibland till och med skyldiga att informera barnskyddsmyndigheterna om detta. Barnskyddsmyndigheten ska utan hinder av sekretessbestämmelserna göra en polisanmälan bland annat om det finns grundad anledning att misstänka att ett barn i sin uppväxtmiljö har utsatts för en gärning som enligt 21 kap. i strafflagen är straffbart som ett brott mot liv och hälsa och för vilken det föreskrivna maximistraffet är fängelse i minst två år.

Polisstyrelsen har följt med polisanmälningar om könsstympning av flickor och kvinnor redan i flera år. Utifrån uppföljningen är det möjligt att konstatera att polisen årligen underrättas främst av representanter för social- och hälsovårdsmyndigheterna eller undervisningsväsendet om cirka tio fall där man uttrycker oro över att barnet förs utomlands för omskärelse. Förundersökningsmyndigheternas uppgift är förutom att utreda en eventuell brottsmisstanke även att säkerställa att barnets familj och närmaste krets får tillräckliga och korrekta uppgifter om olägenheterna av omskärelse, om de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna som hör till barnen samt om den lagstiftning som gäller i Finland. Polisen har fått kännedom om endast enstaka anmälningar om omskärelse, där parterna redan skulle ha bott i Finland när åtgärden genomfördes. Efter att förundersökningen genomförts har ett mycket litet antal fall framskridit till åtalsprövning och domstolsbehandling.

Myndigheterna har under de senaste åren samarbetat intensivt för att bekämpa brott mot barn. Det bästa exemplet på detta är kanske den åtgärdsplan för förebyggande av våld mot barn En barndom

utan våld 2020–2025 som olika ministerier och centrala aktörer har berett tillsammans. I samband med utarbetandet av planen har man samlat de nationella målen och riktlinjerna för förebyggandet av våld mot barn och unga i åldern 0–17 år, identifiering av våld i ett tidigt skede och hänvisning till hjälp och stöd. I handlingsplanen behandlas barnets rättigheter, delaktighet, faktorer som skyddar mot våld och riskfaktorer samt följderna av detta. Målet är bland annat att förbättra barnoffrets ställning i de nuvarande service-, vård- och kriminalsystemen med beaktande av även de barn som löper risk att använda eller redan har använt våld.

Handlingsprogram En barndom utan våld är bara en av många pågående åtgärder, vars mål bland annat är att bekämpa vanvård av barn. I Sanna Marins regeringsprogram har man särskilt i fråga om kränkande behandling av barn konstaterat att barnahusmodellen utvidgas. I enlighet med regeringsprogrammet utvecklas samarbetet mellan polisen och åklagare, läkare, socialarbetare och psykiatriska läkare med hjälp av det så kallade barnahusprojektet. Syftet är att utveckla myndighetssamarbetet kring brott mot barn enligt principen om ett enda serviceställe och garantera alla barn en jämlik och högklassig behandling i processen efter brott. Inom ramen för barnahusprojektet håller man just på att färdigställa en operativ handbok för yrkespersoner som arbetar med brott mot barn. Handboken behandlar och ger yrkespersoner anvisningar i ärenden som gäller könsstämpning av flickor och kvinnor.

Helsingfors 10.12.2021

Inrikesminister Krista Mikkonen